

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи
Кафедра соціальної роботи та педагогіки вищої школи

СИЛАБУС

вибіркової навчальної дисципліни

Основи лідерства в соціальній сфері

(назва дисципліни)

підготовки бакалавр

(назва освітнього ступеня)

спеціальності 232 Соціальне забезпечення

(шифр і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми

Соціальне забезпечення

(назва освітньо-професійної програми)

Силабус навчальної дисципліни «Основи лідерства в соціальній сфері» підготовки бакалавра, галузі знань 23 «Соціальна робота», спеціальності 232 «Соціальне забезпечення», за освітньо-професійною програмою «Соціальне забезпечення».

Розробник: Сушик Н. С., доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи, кандидат педагогічних наук, доцент,

Силабус навчальної дисципліни затверджений на засіданні кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи

протокол № 2 від 15 вересня 2021 р.

Завідувач кафедри:

(доц. Чернета С. Ю.)

© Сушик Н. С., 2021 р.

I. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1

Характеристика навчальної дисципліни «Основи лідерства в соціальній сфері» для денної форми навчання

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	23 «Соціальна робота», 232 «Соціальне забезпечення», «Соціальне забезпечення»? Бакалавр	Вибіркова
Кількість годин / кредитів 150 год. / 5 кредитів		Рік навчання 2 курс
		Семестр 3-ий
ІНДЗ: немає		Лекції 32 год.
		Практичні (семінарські) 32 год.
		Самостійна робота 76 год.
		Консультації 10 год.
	Форма контролю залік	
Мова навчання	Українська	

II. Інформація про викладача (-ів)

Прізвище, ім'я та по батькові Сушик Наталія Степанівна

Науковий ступінь кандидат педагогічних наук

Вчене звання доцент

Посада доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи

Контактна інформація (тел.: 0677852095)

email: nataliasushyk@gmail.com

Дні занять (згідно розкладу) <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу

Навчальна дисципліна «Основи лідерства в соціальній сфері» відноситься до циклу вибіркових дисциплін підготовки бакалавра, галузі знань 23 «Соціальна робота», спеціальності 232 «Соціальне забезпечення», за освітньо-професійною програмою «Соціальне забезпечення», спрямована на формування лідерської компетентності бакалаврів із соціального забезпечення.

2. Пререквізити (попередні курси, на яких базується вивчення дисципліни) «Основи соціальної роботи».

3. Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Основи лідерства в соціальній сфері»

є сформувати лідерську компетентність бакалаврів із соціального забезпечення.

Завданнями навчальної дисципліни «Основи лідерства в соціальній сфері» є сформувати:

1) цінність лідерства, ціннісну орієнтацію відповідального, ефективного лідерства, знання теоретичних основ лідерства;

2) лідерські вміння, навички, лідерські якості (цілеспрямованість, відповідальність, гідність, толерантність, чесність, справедливість, креативність, комунікативність, працездатність, організованість, рішучість, самостійність, наполегливість, активність, ініціативність, упевненість в собі, врівноваженість, прагнення до самовдосконалення та самореалізації);

3) здатність ефективно здійснювати планування, організацію, координацію діяльності професійної команди фахівців із соціального захисту населення.

Міждисциплінарні зв'язки навчальної дисципліни «Основи лідерства в соціальній сфері» з теорією та технологіями соціальної роботи.

4. Результати навчання (компетентності)

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної діяльності соціального забезпечення або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК10. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК12. Здатність працювати в команді.

ЗК13. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК14. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК15. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

ЗК16. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Фахові компетентності (ФК)

ФК1. Здатність аналізувати суспільні процеси пов'язані з соціальним розвитком держави.

ФК12. Здатність до організації та управління процесами в соціальному забезпеченні.

ФК14. Здатність до генерування нових ідей та креативності у професійній сфері.

ФК15. Здатність виявляти і залучати ресурси організацій партнерів з соціальної допомоги для виконання завдань професійної діяльності.

Програмні результати навчання

Знання (ЗН)

ПРЗЗ. Використовувати базові знання про принципи державної соціальної політики та шляхи соціального забезпечення населення.

Уміння (У)

ПРУ6. Визначати зміст співпраці з організаціями та установами з метою залучення їх до соціального захисту населення.

ПРУ8. Демонструвати уміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей.

Комунікації (К)

ПРК2. Виявляти готовність до взаємодії з колегами по роботі, приймати управлінські рішення в організації роботи виконавців.

ПРК3. Пояснювати актуальні процеси у соціальній сфері та соціальному забезпеченні.

ПРК4. Ефективно працювати як індивідуально, так і у складі міждисциплінарної команди фахівців.

Автономія і відповідальність (АіВ)

ПРАіВ1. Визначати соціальні проблеми та потреби, причини їх виникнення, тенденції розвитку, наслідки, соціальний стан певних категорій населення.

ПРАіВ3. Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки.

5. Структура навчальної дисципліни

Таблиця 2

Структура навчальної дисципліни «Основи лідерства в соціальній сфері» для денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекції	Практ. занят.	Сам. роб.	Консультації	Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Лідерство в освітньому середовищі						
Тема 1. Сутність, функції, типи, якості лідерів	9	4	–	4	1	Т/МКР1
Тема 2. Формування компетентностей лідера у реалізації технологій соціального виховання особистості	13	4	–	8	1	Т/МКР1
Тема 3. Формування компетентностей лідера у реалізації технології	19	4	6	8	1	ІРС/ДС/ РМГ/ 7 балів

соціального виховання «Будуємо майбутнє разом» дітей підліткового та юнацького віку						
Тема 4. Формування компетентностей лідера у реалізації технології соціально-фінансової освіти й виховання дітей юнацького віку «Творимо майбутнє відповідально й ощадливо»	19	4	6	8	1	ІРС/ДС/ РМГ/ 8 балів
Тема 5. Формування компетентностей лідера у реалізації технології соціального виховання «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція» дітей підліткового та юнацького віку	19	4	6	8	1	ІРС/ДС/ РМГ/ 8 балів
Разом за модулем 1	79	20	18	36	5	23
Змістовий модуль 2. Лідерство в соціальному середовищі						
Тема 6. Група як об'єкт і суб'єкт спільної діяльності, спілкування та відносин	17	4	4	8	1	ІРС/ДС/ РМГ/ 4 бали
Тема 7. Керівництво і лідерство: порівняльний аналіз	13	2	2	8	1	ІРС/ДС/ РМГ/ 3 бали
Тема 8. Лідерство як соціально-психологічний феномен	13	2	2	8	1	ІРС/ДС/ РМГ/ 3 бали
Тема 9. Теорії та стилі лідерства	15	2	4	8	1	ІРС/ДС/ РМГ/ 4 бали
Тема 10. Лідерство в студентському середовищі	13	2	2	8	1	ІРС/ДС/ РМГ/ 3 бали
Разом за модулем 2	71	12	14	40	5	17
Види підсумкових робіт						Бали
Модульна контрольна робота 1						30
Модульна контрольна робота 2						30

Всього годин / Балів	150	32	32	76	10	100
-----------------------------	-----	----	----	----	----	-----

Форма контролю*: ІРС – індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, ДС – дискусія, МКР – модульна контрольна робота, Т – тести.

7. Завдання для самостійного опрацювання

Тема 1–3. Формування компетентностей лідера у реалізації технології соціального виховання «Будуємо майбутнє разом» дітей підліткового та юнацького віку

Кожна мікрогрупа студентів розробляє презентацію структури, змісту тренінгових занять технології соціального виховання «Будуємо майбутнє разом» дітей підліткового та юнацького віку з метою формування компетентностей лідера: 1) правової (Модуль 1. «Права та обов'язки»); 2) комунікативної (Модуль 2. «Сприйняття різноманітності – основа толерантності»); 3) життєвої (Модуль 3. «Побудова позитивної життєвої перспективи»); 4) соціальної (Модуль 4. «Лідерство та активна життєва позиція»).

Рекомендована література та Інтернет-ресурси

1. «Будуємо майбутнє разом» : програма профілактики конфліктів та правопорушень серед учнівської молоді : навч.-метод. посіб. / Л. В. Зуб, Т. Л. Лях, Л. А. Мельник та ін.; за ред. Т. В. Журавель, М. А. Снітко. Київ : ТОВ «ОБНОВА КОМПАНІ», 2016. 298 с. URL: http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/16977/1/Zhuravel_Liakh_Snitko_BMR_KSPS_R_IL.pdf (дата звернення: 08.03.2021).

2. Сушик Н. Компетентнісний підхід у реалізації технології соціального виховання «Будуємо майбутнє разом» дітей підліткового та юнацького віку. *Humanitas*. Луцьк, 2021. Вип. 2. С. 58–62. URL: <http://www.journals.vnu.volyn.ua/index.php/humanitas/article/view/46/36>

Тема 1–2, 4. Формування компетентностей лідера у реалізації технології соціально-фінансової освіти й виховання «Творимо майбутнє відповідально й ощадливо» дітей юнацького віку

Кожна мікрогрупа презентує та апробує тренінгові заняття технології соціально-фінансової освіти й виховання «Творимо майбутнє відповідально й ощадливо» з метою формування компетентностей лідера: 1) життєвої; 2) економічної; 3) правової; 4) соціальної.

Модуль 1. Особистісне розуміння (5 занять) [2, с. 10–35]

Модуль 2. Права та обов'язки (3 заняття) [2, с. 36–68]

Модуль 3. Збереження/заощадження та витрати (5 занять) [2, с. 69–119]

Модуль 4. Планування і постановка фінансових цілей (4 заняття) [2, с. 120–139]

Модуль 5. Соціальні й фінансові ініціативи (10 занять) [2, с. 140–189]

Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Sushyk Nataliia. Competent approach to realization of technology of social education of personality. – Компетентнісний підхід у реалізації технологій соціального виховання особистості. Innovative Approaches to Ensuring the Quality of Education, Scientific Research and Technological Processes: monograph / edited by Magdalena Gawron-Łapuszek, Yana Suchukova. Katowice: Publishing House of University of Technology, 2021. P. 903–906. URL: <http://www.wydawnictwo.wst.pl/uploads/files/3ae54f97de8a1480cfb229660e616f25.pdf> (дата звернення: 04.05.2021).

2. Творимо майбутнє відповідально й ощадливо: програма соціально-фінансової освіти й виховання для учнів загальноосвітніх навчальних закладів: метод. посіб. / автори-упорядники: В. С. Петрович, Т. П. Цюман, Т. П. Авельцева, В. В. Молочний; за заг. ред. В. С. Петровича. Київ: ФОРМ Буря О. Д., 2014. 192 с. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/pozashkilna/Posibnyk_Tvorimo-maibutne.pdf (дата звернення: 04.05.2021).

Тема 1-2, 5. Формування компетентностей лідера у реалізації технології соціального виховання «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція» дітей підліткового та юнацького віку

Кожному студентові розробити презентацію структури та змісту тренінгових занять, однієї частини тренінгу в реалізації технології соціального виховання «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція» дітей підліткового та юнацького віку:

1. Тренінгове заняття. Тема 8. «Моя поведінка в конфлікті / небезпечній ситуації» (для учнів 7 кл.) [2, с. 96–107].

2. Тренінгове заняття. Тема 9. «Як приймати рішення» (ч. 1-2) (для учнів 7 кл.) [2, с. 108–126].

3. Тренінгове заняття. Тема 10. «Коло мого життєвого досвіду» (ч. 1-2) (для учнів 7 кл.) [2, с. 127–149].

4. Тренінгове заняття. Тема 6. «Розв'язання складних ситуацій (проблем)» (ч. 1-3) (для учнів 8 кл.) [3, с. 80–108].

5. Тренінгове заняття. Тема 3. «Як будувати стосунки з іншими» (ч. 1-2) (для учнів 9 кл.) [4, с. 47–61].

6. Тренінгове заняття. Тема 4. «Як протидіяти тиску/як сказати «ні»» (ч. 1-2) (для учнів 9 кл.) [4, с. 62–73].

7. Тренінг 1. Особиста гідність (Ч. 1-3) (для учнів 11 класу) [6, с. 6–48].

8. Тренінг 2. Безпека життя (Ч. 1-3) (для учнів 11 класу) [6, с. 49–101].

9. Тренінг 3. Громадянська позиція (Ч. 1-3) (для учнів 11 класу) [6, с.

Рекомендована література та Інтернет-ресурси

1. Сушик Н. Компетентнісний підхід у реалізації технології соціального виховання «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція» дітей підліткового та юнацького віку. Нова педагогічна думка. Рівне, 2020. № 2 (102). С. 161–167. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2020_2_37 (дата звернення: 04.05.2021).

2. Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція: метод. посіб. для виховної роботи з учнями з питань протидії торгівлі людьми: 7 клас / наук. кер. та ред. : І. Д. Зверева та Ж. В. Петрочко. Вид. 3-тє, доповн. Київ: ФОП Савісько І. С., 2017. 188 с. URL: https://childfund.org.ua/Uploads/Files/books_pdf/osobysta_gidnist_7klas_2017.pdf (дата звернення: 04.05.2021).

3. Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція: метод. посіб. для виховної роботи з учнями з питань протидії торгівлі людьми: 8 клас / наук. кер. та ред. : І. Д. Зверева та Ж. В. Петрочко. Вид. 3-тє, доповн. Київ: ФОП Савісько І. С., 2017. 168 с. URL: https://childfund.org.ua/Uploads/Files/books_pdf/osobysta_gidnist_8klas_2017.pdf (дата звернення: 04.05.2021).

4. Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція: метод. посіб. для виховної роботи з учнями з питань протидії торгівлі людьми: 9 клас / наук. кер. та ред. : І. Д. Зверева та Ж. В. Петрочко. Вид. 3-тє, доповн. Київ: ФОП Савісько І. С., 2017. 164 с. URL: https://childfund.org.ua/Uploads/Files/books_pdf/osobysta_gidnist_9klas_2017.pdf (дата звернення: 04.05.2021).

5. Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція: метод. посіб. для виховної роботи з учнями з питань протидії торгівлі людьми: 10 клас / наук. кер. та ред. : І. Д. Зверева та Ж. В. Петрочко. Вид. 3-тє, доповн. Київ: ФОП Савісько І. С., 2017. 140 с. URL: https://childfund.org.ua/Uploads/Files/books_pdf/osobysta_gidnist_10klas_2017.pdf (дата звернення: 04.05.2021).

6. Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція: метод. посіб. для виховної роботи з учнями з питань протидії торгівлі людьми: 11 клас / наук. кер. та ред. : І. Д. Звереві та Ж. В. Петрочко. Вид. 3-тє, доповн. Київ: ФОП Савісько І. С., 2017. 132 с. URL: https://childfund.org.ua/Uploads/Files/books_pdf/osobysta_gidnist_11klas_2017.pdf (дата звернення: 04.05.2021).

Тема 6. Група як об'єкт і суб'єкт спільної діяльності, спілкування та відносин

Провести самодіагностику індивідуального потенціалу особистості лідера з використанням таких методик: 1) «Аналіз групи» [1, с. 306–309]; 2) «Самоаналіз: особистісний профіль» [1, с. 309–313]; 3) «Експрес-діагностика організаторських здібностей» [1, с. 313–314]; 4) «Впевненість у собі» [1, с. 314–315]; 5) «Уміння управляти своїм Я-образом» [1, с. 315–317]; 6) «Уміння впливати на інших». [1, с. 317–318]; 7) «Уміння переконувати інших» [1, с. 318–319].

Тема 7. Керівництво і лідерство: порівняльний аналіз

Провести самодіагностику індивідуального потенціалу особистості лідера з використанням таких методик: 1) «Ставлення до лідерства» (А. Е. Лічко) [1, с. 182–183]; 2) «Здібність до лідерства» [1, с. 183–186]; 3) «Самооцінка лідерства» [1, с. 187–188].

Тема 8. Лідерство як соціально-психологічний феномен

Провести самодіагностику індивідуального потенціалу особистості лідера з використанням таких методик: 1) «Вивчення потенційних можливостей лідера» (Дж. Максвелл) [1, с. 186–187]; 2) «Я-Лідер» [1, с. 189–194]; 3) «Лідерський профіль» [1, с. 194–201]; 4) «Оцінка якостей реальних та ідеальних лідерів» (А. Л. Журавльов, модиф. Н. Н. Григор'євої) [1, с. 202–203].

Тема 9. Теорії та стилі лідерства

Провести самодіагностику індивідуального потенціалу особистості лідера з використанням таких методик: 1) «Стиль керівництва і тип лідерства» [1, с. 203–205]; 2) «Самооцінка стилю лідерства» (Н. Н. Григор'єва) [1, с. 205–207].

Кожному студентові ознайомитися із метою, завданнями, структурою, змістом методами, засобами тренінгу навиків лідерства (Н. В. Ключова, Е. А. Белкова) та представити в індивідуальній презентації [1, с. 221–240].

Тема 10. Лідерство в студентському середовищі

Провести самодіагностику індивідуального потенціалу особистості лідера з використанням методики «Тест 20 відповідей. Лідер студентського колективу – хто він? (М. Кун та Т. Макпартленд, модиф. Н. Н. Богомолової) [1, с. 207–208].

Рекомендована література та Інтернет-ресурси до теми 6-10

1. Вержибок Г. В., Шупляк В. И. Лідерство в соціальному і освітньому просторі: навч.-метод. посібник. Мінськ: РИВШ, 2012. С. 5–30, 306–319. URL: <https://www.youthworker.by/images/library/liderstvo%20v%20socialnom%20i%20obrazovatelnom%20prostranstve.pdf>

IV. Політика оцінювання

Таблиця 3

Розподіл балів з навчальної дисципліни «Основи лідерства в соціальній сфері» для денної форми навчання

Поточний контроль (макс = 40 балів)								Модульний контроль (макс = 60 балів)	Загальна кількість балів	
Модуль 1								Модуль 2		
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2					МКР 1	МКР 2	100
T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	30	30	
7	8	8	4	3	3	4	3			

V. Підсумковий контроль

Формою підсумкового семестрового контролю є залік і у випадку незадовільної підсумкової оцінки, або за бажанням підвищити рейтинг, студент може добрати бали, виконавши підсумковий тест.

VI. Шкала оцінювання

Таблиця 4

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 – 81	Добре
67 – 74	Задовільно
60 – 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. «Будуємо майбутнє разом» : програма профілактики конфліктів та правопорушень серед учнівської молоді : навч.-метод. посіб. / Л. В. Зуб, Т. Л. Лях, Л. А. Мельник та ін.; за ред. Т. В. Журавель, М. А. Снітко. Київ : ТОВ «ОБНОВА КОМПАНІ», 2016. 298 с. URL: http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/16977/1/Zhuravel_Liakh_Snitko_BMR_KSPS_R_IL.pdf

2. Sushyk Nataliia. Competent approach to realization of technology of social education of personality. – Компетентнісний підхід у реалізації технологій соціального виховання особистості. Innovative Approaches to Ensuring the Quality of Education, Scientific Research and Technological

Processes: monograph / edited by Magdalena Gawron-Łapuszek, Yana Suchukova. Katowice: Publishing House of University of Technology, 2021. P. 903–906. URL: <http://www.wydawnictwo.wst.pl/uploads/files/3ae54f97de8a1480cfb229660e616f25.pdf>

3. Вержибок Г. В., Шупляк В. И. Лидерство в социальном и образовательном пространстве: учеб.-метод. пособие. Минск: РИВШ, 2012. С. 5–30, 306–319. URL: <https://www.youthworker.by/images/library/liderstvo%20v%20socialnom%20i%20obrazovatelnom%20prostranstve.pdf>

4. Нестуля С. І. Дидактичні основи формування лідерської компетентності майбутніх бакалаврів з менеджменту : монографія. Полтава : ПУЕТ, 2019. 799 с.

5. Романовский А. Г., Михайличенко В. Е., Грень Л. Н. Педагогика лидерства : монография. Харьков : НТУ «ХПИ», 2018. 496 с.

6. Сергеева Л. М., Кондратьева В. П., Хромей М. Я. Лидерство: навч. посібн. / за наук. ред. Л. М. Сергеевої. Івано-Франківськ. «Лілея-НВ». 2015. С. 53–60. URL: http://umo.edu.ua/images/content/depozitar/navichki_pracevlasht/liderstvo.pdf

7. Сушик Н. Компетентнісний підхід у реалізації технології соціального виховання «Будуємо майбутнє разом» дітей підліткового та юнацького віку. *Humanitas*. Луцьк, 2021. Вип. 2. С. 58–62. URL: <http://www.journals.vnu.volyn.ua/index.php/humanitas/article/view/46/36>

8. Сушик Н. Компетентнісний підхід у реалізації технології соціального виховання «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція» дітей підліткового та юнацького віку. *Нова педагогічна думка*. Рівне, 2020. № 2 (102). С. 161–167. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2020_2_37 (дата звернення: 04.05.2021).

9. Сушик Н. Сутність лідерської компетентності соціальних менеджерів. *Актуальні проблеми соціальної роботи та соціального забезпечення : європейський та національний вимір* : матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції (27–29 травня 2021 року) / за заг. ред. С. Ю. Чернети. Луцьк : ФОП Іванюк В. П., 2021. С. 57–60.

10. Творимо майбутнє відповідально й ощадливо: програма соціально-фінансової освіти й виховання для учнів загальноосвітніх навчальних закладів: метод. посіб. / автори-упорядники: В. С. Петрович, Т. П. Цюман, Т. П. Авельцева, В. В. Молочний; за заг. ред. В. С. Петровича. Київ: ФОП Буря О. Д., 2014. 192 с. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/pozashkilna/Posibnyk_Tvorimo-maibutne.pdf